

BURCA I NICAB NO PERMETEN GARANTIR A LES PERSONES L'EXERCICI DELS SEUS DRETS

Salvador Cardús i Ros

Professor de sociologia a la UAB i periodista, sociòleg i escriptor
Comenta l'article a www.avui.cat/100096

Mostrar la cara és democràcia

El debat sobre la prohibició de l'Ajuntament de Lleida de la burca o del nicab –la modalitat de vels islàmics que cobreixen tot el cos de la dona bé sigui amb una reixeta per veure-hi o bé deixant només descoberts els ulls–, ocupa aquests dies el poc espai periodístic que deixen lliure l'escàndol de les corrupcions urbanístiques o les vacil·lacions governamentals espanyoles davant la crisi econòmica. Si no, encara aniria més gros. Es tracta de la prohibició d'aquesta indumentària no pas al carrer, sinó en els espais públics on la identificació de la persona és imprescindible per tal de poder garantir l'exercici dels seus drets. Un professor ha de poder veure la cara de l'alumna, un policia ha de poder identificar a qui lliura un carnet d'identitat, un metge ha de saber a qui dona una recepta mèdica o un administratiu de correus ha de poder comprovar si qui recull una carta certificada és el seu destinatari.

JA SABEM QUE TOT I QUE SEMBLA UNA OBIVIETAT que el cobriment total del cos de la dona, inclosa la cara, delata formes de submissió o de docilitat masclista que vulneren les formes de relació igualitària, aquest és un terreny d'una gran complexitat. Fa uns anys, en una estada llarga al Queen Mary College de Londres, situat a l'East End –un barri que actualment és ocupat en una notable proporció per població musulmana– vaig observar que un nombre considerable d'estudiants universitàries vestien el nicab. Que es vestís el nicab en un centre universitari en el qual, per raons de seguretat, havies de portar la identificació amb foto penjada al coll i, sobretot, anar-hi a estudiar sociologia, era una circumstància plena de contradiccions. Primer, per l'excepció que es feia en el control de les persones que vestien aquella indumentària. En segon lloc, perquè costa d'imaginar com es pot fer compatible el procés d'iniciació en una disciplina crítica com és la sociologia amb una vestimenta que suggereix, a l'observador extern, pautes de comportament submis.

SOBRE LA PRIMERA QÜESTIÓ, just aquelles setmanes hi va haver una polèmica semblant a la nostra perquè el ministre laborista Jack Straw va exigir la cara descoberta a la seva oficina parlamentària per atendre els ciutadans que hi anaven. Sobre la segona, vaig acabar sospitant que aquell nicab, potser no tenia gran cosa a veure ni amb la submissió als homes ni amb la fe religiosa, sinó que podia ser l'expressió d'una protesta, i potser una provocació, davant la cultura política britànica que, amb l'excusa del respecte a la diversitat, mantenia els no britànics en un procés de guetització que els impedia la dissolució de la seva condició de foraster. I és que l'anàlisi del sentit objectiu i subjectiu de les expressions culturals és d'una tal com-

aquesta, per la identificació a través d'una cara descoberta. L'expressió "una persona, un vot", que resumeix bé un dels principals valors de la democràcia, ben entès i a la pràctica, obliga a defensar la idea "una cara, un vot".

TAMPOC NO ENTENC L'ARGUMENT d'oposar llei i pedagogia. La llei no es pot sotmetre, dilatant-ne la promulgació, a la raó pedagògica. De fet, la millor pedagogia és la llei, la forma, que expressa un sentit i uns valors que es volen comuns. Si la norma de l'Ajuntament de Lleida entrés al domicili particular, o si tingués voluntat moralitzadora, llavors és cert que el remei seria pitjor que la malaltia. Però no: la norma municipal té a veure amb una determinada pràctica de l'ordre polític. La norma ajudarà a formar alguns ciutadans, i sobretot ciutadanes, en els hàbits fonamentals d'una societat democràtica sense els quals els seria molt difícil adquirir altres tipus de formació de

CRISTINA LOSANTOS

plexitat que no es pot deixar a mans de quatre tòpics poc o molt ben intencionats.

AFORTUNADAMENT, PERÒ, AQUESTA NO és la qüestió que es debat en el cas de l'Ajuntament de Lleida. L'abast de la norma és estrictament limitat a la necessitat de garantir adequadament l'exercici dels drets

civils de les persones, i no entra a jutjar el sentit cultural ni el sentit subjectiu individual de l'ús d'aquesta indumentària. No es tracta de voler salvar les dones que porten burca dels seus marits o d'elles mateixes, ni d'emancipar-les a cop de ban municipal. Aquest procés ja els arribarà –no sense sofriment, cal dir-ho– quan veuran alterats –més de pressa que no pensen– els seus patrons de conducta, és a dir, les seves formes de relació, de jerarquia i d'ordre, i per tant, el sentit de les seves pròpies vides futures i, més dramàticament, de les seves vides passades, que ja no podran canviar.

PER AIXÒ NO ENTENC GENS LA REACCIÓ disciplinada, com un home sol, dels responsables governamentals catalans –tots d'ERC–, i les seves pors i advertències. Les lleis no es fan per si afecten a molts o a pocs, sinó perquè regulen les relacions entre els individus, i entre aquests i les administracions públiques. Si hi ha poques dones afectades per la burca o el nicab, doncs millor que millor. Però les que ja en porten, les que en un futur se'n posin i, sobretot, els seus caps religiosos, que podrien tenir la temptació de voler-ne estendre l'ús, han de conèixer les condicions bàsiques que garantiràn l'exercici dels seus drets i deures en una societat democràtica, on el respecte a la persona passa pel reconeixement de la seva identitat, i

d'uns malentesos bàsics. Dir que més que prohibir, cal convèncer, és d'una condescendència inacceptable en una relació entre poder públic i ciutadà, a part de les previsible conseqüències que s'aconseguirien, contràries a allò que es pretén.

ENCARA QUEDA UNA DARRERA CRÍTICA que necessita resposta: la de l'electoralisme. També s'hi va trobar l'Ajuntament de Vic quan va posar en evidència la contradicció d'una llei d'estrangeria que no dona papers i una política governamental espanyola que obliga, per la porta del darre, a governar situacions irregulars en l'àmbit municipal. Però l'acusació és hipòcrita. Que d'una norma també se'n faci una lectura política, en termes electorals, em sembla excel·lent. Precisament, es tracta que els ajuntaments –i els partits que els governen– tinguin veu pública i clara en qüestions com ara la gestió de les conseqüències dels processos migratoris, de manera que el ciutadà no se senti desemparat i que acabi sentint només la veu dels que manipulen els conflictes amb propostes xenòfobes i a benefici de la seva ideologia autoritària i intransigent. Per tant, jo sí que espero que la mesura presa per l'Ajuntament de Lleida tingui conseqüències electorals, com les tindran els gestos fets a Vic, per tal de, democràticament, fer fora del mapa polític l'extrema dreta intolerant.

"Espero que la mesura presa per l'Ajuntament de Lleida tingui conseqüències electorals, com les tindran els gestos fets a Vic, per tal de, democràticament, fer fora del mapa polític l'extrema dreta intolerant"